

Det ærede Medlem mindede om, at man paa en vis Maade kunde betragte Universtitet som en Commune, og nu vidste vi jo, hvor meget vi ønskede communal Selvstændighed. I det første Dieblit blev jeg ængstelig for dette Argument, men han hjalp mig ud af Forlegenheden, idet han gik tilbage for Souverainetets Indførelse og sagde: dengang repræsenteredes Universtitet i, jeg troer det var Rigets Raad, (Hammerich: i Rigsdagen!), — vel! i Rigsdagen — men ved Souveraineteten mistede det, ligesom mange andre communale Indretninger, sine Rettigheder. (Andresen: sine Herligheder!). Ja, Rettighederne vare Herligheder og Herlighederne vare Rettigheder, men det kan gjerne være muligt at der var noget mere Belysende i at sige Herligheder. Hvad var det, Souveraineteten gjorde, om den gjorde noget Godt? — og jeg skal ikke fralægge den at have gjort meget Godt. Det var netop, at den slog ned paa alle disse private Herligheder, der fornægtede Statstilværelsen; med sin Ret og ved sin Personification skabte og fremkaldte den Statstilværelsen og gav en Tanke om, at der var en Statstilværelse, men der er blevet en Levning tilbage af den Tilstand, som fandtes paa den Tid; den er saa at sige bleven tilbage i alle Forhold, og havde vi ikke haft et latinisk Aristokrati, som i det hele lange Nøre havde undergravet Fødselsaristokratiet, saa havde dette endnu haft en stor Indflydelse. Det er nu denne eensidige Deel af det tidligere Aristokrati, som her prøver paa at fremstille sig som en Commune, og som i vore Finantslove gjør alle de Forsøg og al det Spræl, den kan, for at beholde sin Selvstændighed; men vi, Rigsdagen, den, som det ærede Medlem har mindet os om, demokratisk Rigsdag, vi maae see at holde fast paa den Paastand, at disse store Statte til Beløb af 12 Millioner ikke tilhøre nogen Commune, som kan raade derover med nogenformelt Grad af Selvstændighed, men at de tilhøre Staten, og at de maa skee, om man vil — men det er ogsaa det Bideste, man kan gaae, og endog videre, end jeg vil gaae — kunne spredes ganske i Almindelighed for at udbrede Dplysning. Derfor vi kunne give de 12 Millioner en saadan Anvendelse,

at man gjennem ganske andre Skoler kan naae til en bedre Methode, saa gjøre vi Uret, om vi længere give en Skilling til den nuværende Methode. Det er et Forsøg — jeg vil ikke trættes om Forstandigheden eller Uforstandigheden deraf — man gjør paa at værne om Midlerne til den almindelige Anvendelse, men det er paa ingen Maade for at fortsætte den Art Anvendelse, som er traditionel fra en tidligere Fortid, hvis den nuværende Tid ikke godkender den. Og hvorledes hænger det forøvrigt sammen med denne Communes pecuniære Forsatning; er det saa gammelt, at den kan undvære Statens Støtte, og er ikke Alt det, den eier, kommet til den ved Statens Hjælp? Jeg troer næsten, at dette er det første Aar, hvori vi kunne sige, den ikke faaer Tilskud fra Statens Side. Den har i en Række af Aar accumuleret store Midler, medens Statskassen alligevel har givet Tilskud; lidt efter lidt har dette ved Rigsdagens stadige Virksomhed og ved Regjeringens velvillige Imødekønnen begyndt at forandre sig. Det er imidlertid ikke længe siden, at det forandrede sig, og derfor maae vi ogsaa vel vogte os for at lægge formegen Vægt paa den Betragtningssmaade, at disse Summer have en saadan bestemt Anvendelse. Vi see hver Dag, at det er trykkende for Communerne rundt omkring i Landet at skaffe de Midler tilveie, som behøves til en tarvelig Underviisning for Almuen, og det er ikke værd ligeoverfor denne Tilstand formeget at omtale, at saadanne Statte ere tilstede, og at deres Tilstedeværelse skulde bringe os til at votere en Bevilling til et saadant Formaal som det her foreliggende, hvis det forøvrigt ikke var fornuftigt og nødvendigt.

Den anden Indvending, som er gjort mod Mindretallets Mening, er især hentet fra den Usikkerhed, der i Ildbrands- og Ddelæggelses-tilsælde vilde være, naar man lagde Bibliothekerne sammen; men det, som det ærede Medlem, der især beffæstigede sig dermed (Schjern), fornemmelig udtalte, var, at det ligeoverfor Ildbrand og Ddelæggelse var Ufornuft at samle Bibliotheker; man skulde have ladet de literære Statte blive paa flere Steder, saa